

УДК 159.923.2. – 053.5 "712" (082)С76
ISBN 978-966-2538-83-0

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка
(протокол № 13 від 28.05.2026 року)*

Редакційна колегія:

Шеремет М. К. – доктор педагогічних наук, професор
Пахомова Н. Г. – доктор педагогічних наук, професор
Савінова Н. В. – доктор педагогічних наук, професор
Чеботарьова О.В. – доктор педагогічних наук, професор
Губарь О. Г. – кандидат педагогічних наук, доцент

Автори опублікованих матеріалів відповідають за підбір, точність і достовірність наведених фактів, правильне цитування джерел, власних імен та інших відомостей. Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів.

Рецензенти:

О. А. Федій – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
Г. Б. Соколова – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та спеціальної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Становлення особистості в умовах сучасного розвитку суспільства: психолого-педагогічний, корекційно-реабілітаційний, соціальний і медичний аспекти : матеріали III Міжнарод. наук.-практ. конф., м. Полтава, 23-24 квітня, 2026 р. / за заг. ред. Н. Г. Пахомової. Полтава, ПНПУ. 2026. 422 с.

ISBN 978-966-2538-83-0

До збірника увійшли наукові праці фахівців зі спеціальної освіти, психології і соціальної сфери з проблем розвитку і становлення особистості в умовах сучасності. Висвітлено вплив інтегративного психолого-медико-педагогічного підходу, інноваційних технологій розвитку, навчання і виховання, професійної підготовки майбутніх фахівців до роботи в складних життєвих ситуаціях, особливості формування педагогічної компетентності фахівців і батьків для роботи з дітьми з порушеннями психічного і фізичного розвитку в умовах сучасного стану.

УДК 159.923.2. – 053.5 "712" (082)
© Колектив авторів, 2026
ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2026

ISBN 978-966-2538-83-0

<i>Лецій Наталія, Бобошко Ірина</i> МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНОГО НАВЧАННЯ.....	263
<i>Лісова Людмила</i> ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗІ СКЛАДНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ.....	268
<i>Макаренко Юлія, Стахова Лариса</i> КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ЗБАГАЧЕННЯ ТА АКТИВІЗАЦІЇ СЛОВНИКА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ	274
<i>Мандич Валерія</i> ОСОБЛИВОСТІ ЛОГОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ІЗ ДЦП.....	279
<i>Марченко Вікторія, Литвин Інна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	284
<i>Мога Микола</i> ДІАГНОСТИКА ЗОРОВО-МОТОРНОГО ПАЛЬЦЕВОГО ПРАКСИСУ В ДІТЕЙ (ІННОВАЦІЙНИЙ ТЕСТ «ШАШКИ»).....	289
<i>Набокiна Любов, Поліщук Юлія</i> МНЕМОТЕХНІКА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ (ООП)	295
<i>Олефір Ольга, Чередніченко Наталія, Гузь Яна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПОДОЛАННЯ ДИСГРАФІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.....	301
<i>Орленко Ірина, Казявіна Катерина</i> ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ : ВИКЛИКИ ПРАКТИКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ НОРМАТИВНИХ ЗМІН.....	306
<i>Павлюк Роман</i> СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ НАДАННЯ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ.....	311
<i>Пахомова Наталія, Сидорова Марина</i> СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ РАС: СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ І ДІАГНОСТИЧНІ АКЦЕНТИ.....	316

450 с.

6. Чеботарьова О. В. Дошкільна освіта дітей з особливими освітніми потребами: навчально-методичне забезпечення. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2024. № 25. С. 284–300. DOI: 10.33189/epsn.v2i25.272.

УДК 364-78:005.5

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ НАДАННЯ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Павлюк Роман,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Розглянуто сучасні стратегії надання корекційно-реабілітаційних послуг дітям з інвалідністю та/або особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану. Визначено ключові виклики, пов'язані з психоемоційним навантаженням та порушенням освітнього процесу. Окреслено особливості організації послуг, зокрема роль міждисциплінарного підходу, співпраці з батьками та діяльності інклюзивно-ресурсних центрів. Виокремлено провідні стратегії, серед яких розвиток онлайн-супроводу, емоційна підтримка та забезпечення безперервності розвитку дитини.*

***Ключові слова:** корекційно-реабілітаційні послуги; особливі освітні потреби; воєнний стан; інклюзивна освіта; міждисциплінарний підхід; інклюзивно-ресурсні центри.*

***Abstract.** The article examines modern strategies for providing correctional and rehabilitation services to children with disabilities and/or special educational needs under martial law conditions. Key challenges related to psycho-emotional stress and disruption of the educational process are identified. The peculiarities of service organization are outlined, in particular the role of the interdisciplinary approach, cooperation with parents, and the activities of inclusive resource centers. The leading strategies are highlighted, including the development of online support,*

emotional assistance, and ensuring the continuity of the child's development.

***Keywords:** correctional and rehabilitation services; special educational needs; martial law; inclusive education; interdisciplinary approach; inclusive resource centers.*

Постановка проблеми. В умовах сьогодення у системі надання корекційно-реабілітаційних послуг дітям з інвалідністю та / або особливими освітніми проблемами постають нові виклики, які, передовсім, постають в умовах дії воєнного стану та ведення активних бойових дій на території України. Ці виклики пов'язані із психоемоційним перенапруженням усіх учасників корекційно-реабілітаційного процесу, вимушеним переміщення сімей та дітей, стресом та переживанням ситуацій психологічної травматизації. Відтак фахівці стикаються із пошуком нових, сучасних стратегій у наданні корекційно-реабілітаційних послуг, які спричинені умовами дії воєнного стану.

Такі умови можуть спричиняти соціальну ізоляцію та порушення освітнього процесу, що потребує нових підходів до реабілітації й навчання дітей інвалідністю та / або особливими освітніми проблемами. Необхідність осмислення ефективних сучасних адаптаційних стратегій і практичних моделей підтримки робить цю проблему надзвичайно важливою для сучасної системи надання корекційно-реабілітаційних послуг [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні багато дослідників та практиків у царині надання корекційно-реабілітаційних послуг часто акцентують увагу у своїй розвідках на сучасних особливостях надання таких послуг, які набувають нового змісту та характеру у зв'язку із запровадженням системи інклюзивної освіти відповідно до концепції Нової української школи. Проте важливим, на думку Л. Луканьової, є розуміння того, що інклюзивна освіта не є альтернативою спеціальній, адже саме у спеціальних закладах існують можливості надання освітньо-корекційних послуг дітям з складними та комплексними порушеннями розвитку, зокрема, поєднання системної кваліфікованої медичної допомоги та психолого-педагогічної корекції [3].

Дослідниця наголошує, що важливим також є проведення комплексних корекційно-реабілітаційних заходів, спрямованих як на подолання (корекцію, реабілітацію) наявних порушень розвитку, так і на пропедевтику можливих вторинних порушень, нівелювання наслідків пізнавальної, соціальної і емоційної депривації [3].

Загалом питання надання корекційно-реабілітаційних послуг досліджуються у працях О. Кравченко, Н. Міщенко, О. Боряк, О. Бісмарк; сучасні методи корекційно-реабілітаційних послуг представлено у працях М. Шеїної, Н. Нестерчук, В. Горошко, В. Жамардїй, П. Літвінова, В. Бондарчук, Н. Багирич; міждисциплінарний підхід до надання корекційно-реабілітаційних послуг представлено в дослідженнях І. Криницької, Г. Слосанської, М. Скочко, В. Логвиненко, А. Колупаєвої, О. Таранченко.

Однак, у сучасній умовах дії воєнного стану та особливостей підтримки психічного здоров'я усіх учасників корекційно-реабілітаційного процесу актуальності набувають сучасні стратегії надання таких послуг з метою підвищення ефективності цього процесу на всіх рівнях підтримки особистості.

Метою статті є вивчення сучасних стратегій надання корекційно-реабілітаційних послуг в умовах дії воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні питання стосовно надання корекційно-реабілітаційних послуг дітям з інвалідністю та/або з особливими освітніми потребами є пріоритетним напрямом державної політики в соціальній, освітній сферах та царині охорони здоров'я.

Разом із тим, вчені зазначають [1], що останніми роками в Україні не приділялось належної уваги питанням сучасних стратегій надання корекційно-реабілітаційних центрів, зокрема створенню та функціонуванню сучасних реабілітаційних центрів для осіб із порушеннями психофізичного розвитку. Це обговорювалося частково в програмах соціальної, фізичної та професійної реабілітації осіб із обмеженими можливостями здоров'я, зокрема у контексті надання їм медичних послуг [1].

Специфіка надання корекційно-реабілітаційних послуг зокрема в реабілітаційних центрах в Україні визначається рядом ключових аспектів, орієнтованих на надання комплексної підтримки та відновлення різних аспектів їхнього здоров'я та функцій. До цих ключових аспектів відносяться: індивідуальні програми розвитку, мультиспеціалізовані послуги, фізична реабілітація, командна робота фахівців, спільне прийняття рішень, моніторинг та оцінка, технічні засоби та обладнання, співпраця з батьками, соціальна інтеграція [1].

У контексті розвитку цих аспектів та в ефективному плануванні та розробленні стратегій надання корекційно-реабілітаційних послуг нині значну роль відведено Інклюзивно-ресурсним центрам (ІРЦ). Напрями діяльності ІРЦ передбачають організацію психолого-педагогічного супроводу, надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг дитині з особливими освітніми потребами, метою яких є соціальна інтеграція таких дітей, розвитку їх самостійності, застосування набутих компетенцій в життєдіяльності тощо [6].

Серед провідних стратегій надання корекційно-реабілітаційних та соціально-реабілітаційних послуг вчені виділяють ті, які не лише покращують або сприяють відновленню фізичного і психологічного стану дітей та осіб з інвалідністю, але й ті, які сприяють соціалізації, професіоналізації, соціокультурному, творчому розвитку означеної категорії отримувачів. Важливою складовою успішної реалізації таких послуг є апеляція до сімейно-орієнтованого, міждисциплінарного підходів [2].

Також з-поміж провідних сучасних стратегій у наданні корекційно-реабілітаційних послуг в умовах дії воєнного стану вчені виділяють емоційну стабілізацію, доступ до інформації та послуг, співпрацю з фахівцями, а також створення умов для безперервного розвитку дитини незалежно від зовнішніх обставин [5]. Ці стратегії нерозривно пов'язані із потребами отримувачів таких послуг: психологічні, освітні та соціальні.

Так, в умовах дії воєнного стану, відповідно до основних соціально-

психологічних, освітніх та корекційно-реабілітаційних запитів батьків дітей з урахуванням сучасних викликів і потреб у сфері реабілітації, адаптації та соціальної інтеграції все частіше звертається увага розроблення національної програми онлайн-супроводу для батьків, створення інтегрованої інформаційної платформи, підготовку педагогів до ефективної роботи в онлайн-середовищі, включаючи розробку, адаптацію, модифікацію навчальних програм, навчальних методик та створення платформ для зворотньої комунікації; формування міждисциплінарних команд підтримки та забезпечення психологічної підтримки батьків, спрямованої на розвиток емоційної саморегуляції, конструктивної взаємодії з дитиною та формування позитивної батьківської ідентичності в нових умовах [5].

Висновки і перспективи подальших досліджень. На основі теоретичного аналізу сучасних стратегій надання корекційно-реабілітаційних послуг в умовах дії воєнного стану значну роль має стратегія взаємодії надавачів та отримувачів таких послуг. Зокрема провідною сучасною стратегією на наступні роки в Україні може стати забезпечення онлайн-супроводу батьків та дітей не тільки із метою надання корекційно-реабілітаційних послуг, а й підтримки психологічного добробуту особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боряк О. Центри реабілітації в Україні: реалії та перспективи. *Inclusion & Diversity*. 2024. Вип. 3. С. 10-14. DOI <https://doi.org/10.32782/inclusion/2024.3.2>
2. Криницька І. П., Слосанська Г. І., Скочко М. О. Зміст соціально-реабілітаційних послуг для дітей з інвалідністю: аналіз основних підходів. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Т. 1, № 64. С. 161–165.
3. Луканьова Л. Корекційна складова частина в освітньому процесі дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти*. 2025. Вип. 7. С. 133-137. DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-1.18>.

4. Начинова О.В., Козявіна К.С. Особливості корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану: адаптаційні стратегії та практичні підходи. *Проблеми реабілітації: зб. наук. пр.*; редколегія О.Ф. Форостян та ін. Одеса: в-ць Букаєв Вадим Вікторович, 2025. С. 14-17.

5. Обухова Н., Клопота Є. Соціально-психологічні та освітні запити батьків дітей з порушеннями слуху в умовах війни. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2025. Вип. 119 (3). С. 151-163. <https://doi.org/10.33189/ectu.v119i3.271>

6. Сушко П. М., Прохоренко Л. І. Аналіз діяльності інклюзивно-ресурсних центрів в Україні в умовах війни. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2024. Вип. 114 (2). С. 7-30. <https://doi.org/10.33189/ectu.v114i2.172>.

УДК 373.2.035:316.772.4-056.34:616.896

СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ РАС: СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ І ДІАГНОСТИЧНІ АКЦЕНТИ

Пахомова Наталія,
доктор педагогічних наук, професор,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
Сидорова Марина,
здобувач вищої освіти,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

***Анотація.** У статті запропоновано авторську ієрархічну модель соціально-комунікативного розвитку дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра. Обґрунтовано, що соціальна взаємність і спільна залученість становлять базовий рівень цієї системи, прагматичне використання мовлення – функціонально похідний, але самостійний рівень, гра й кооперація – середовище реалізації, а регуляція поведінки – механізм її підтримання в динаміці. Показано, що така модель дає змогу точніше*